

Opera suspicionată (OS)
Suspicious work**Opera autentică (OA)**
Authentic work

OS	OȚETEA, Răzvan Alexandru. O noua arheologie a orașelor-colonii grecești din nord-vestul Mării Negre în sec.VII-I I HR. Prezența barbară din zona nord-vestică a Pontului Euxin. Bacău: Editura Casei Corpului Didactic. 2010.
OA	BAJORA, A. Prezența barbară în orașele - colonii grecești din nord – vestul mării negre în secolele VII – I A. CHR. Teză de disertație. Chișinău: Universitatea de Stat a Moldovei. 2006.

Incidența minimă a suspiciunii / Minimum incidence of suspicion

p.11:1 – p.23:18

p.3:1 – p.13:23

Fișa întocmită pentru includerea suspiciunii în Indexul Operelor Plagiate în România de la www.plagiate.ro

MINISTERUL EDUCAȚIEI, TINERETULUI ȘI SPORTULUI
AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Facultatea de Istorie și Psihologie
Catedra de Istorie a românilor și antropologie

Teză de master

**PREZENȚA BARBARĂ ÎN ORAȘELE - COLONII GRECEȘTI
DIN NORD – VESTUL MĂRII NEGRE ÎN SECOLELE VII – I A.
CHR.**

a masterandului
Anatolie BAJORA,
specialitatea “Istorie”,
Conducător științific
Ion NICULIȚĂ,
doctor habilitat,
profesor universitar

Chișinău – 2006

Planul

Introducere	3
Capitolul I: Cadrul landşafto-demografic a litoralului nord-vest pontic în perioada colonizării și formării orașelor polise.	7
1.1 Situația climaterică și etno-demografică a litoralului nord-vest pontic în secolele VII- prima jumătate a secolului IV a. Chr.	
Capitolul II: Orașele-polise din nord-vestul Pontului Euxin în secolele VII-I a. Chr.	16
2.1 Orașele - polise din nord – vestul Mării Negre în secolele VII – I a. Chr.	
Caracteristica generală	16
2.2 Istria, Argame, Tariverde	23
2.3 Tomis	29
2.4 Callatis	33
2.5 Tira, Nikonia	36
2.6 Olbia, Berezan	38
2.7 Chersones	42
Capitolul III: Relațiile grecilor cu barbarii în orașele-polise grecești din nord-vestul Mării Negre în secolele VII – I a. Chr.	48
3.1 Situația etno-demografică a orașelor-polise grecești din nord-vestul Mării Negre în perioada secolelor VII-I a. Chr.	48
Concluzii	67
Sumary	69
Bibliografie	70
Anexă	74

Introducere

Pînă în prezent nu s-a realizat nici un studiu de sinteză privitor la situația etno-demografică a populației barbare și rolul ei în formarea orașele-polise grecești de pe litoralul nord-vestic al Mării Negre.

Despre prezența comunităților barbare în orașele-colonii grecești de pe litoralul nord-vest pontic din perioada secolelor VII-I a.Chr., s-a scris foarte puțin (cu excepția istoriografiei române), deseori problema a fost politizată (mai ales în fosta URSS).

Scopul tezei de masterat constă în cercetarea condițiilor naturale și istorice în care au apărut orașele-polise grecești pe litoralul nord-vestic al Pontului Euxin și rolul populației barbare în formarea acestora. Am încercat să demonstrez că populația barbară a fost prezentă în spațiul respectiv anterior stabilirii grecilor și au coexistat împreună în orașele-polise fondate de elini.

Actualitatea temei nu-și va pierde din viabilitatea sa pe parcursul întregii perioade contemporane, ea va fi reluată mereu în discuție, fie de către cei ce vor încerca să demonstreze în baza surselor arheologice și narrative prezența sau absența populației barbare de origine tracă așezările grecești din spațiul nord-vestic al litoralului Mării Negre.

Noutatea temei constă în aceea că sînt aduse la cunoștința cercurilor științifico-academice precum și publicului larg probleme mai puțin cercetate ale situației etno-demografice de pe litoralul nord-vest pontic, unde se va arăta prezența și continuitatea populației barbare în orașele-polise din sec. VII a. Chr. , pînă la cucerirea spațiului respectiv de către Imperiul Roman sec. I a. Chr.

Cadrul geografic cuprinde zona litoralului nord-vestic al Mării Negre.

Metode și principii metodologice: a) Pentru repertoriu sa utilizat descrierea și analiza critică a materialelor rezultate în urma descoperirilor arheologice.

b) S-a folosit metoda empirică retrospectivă și structurală (se are în vedere analiza diferitor tipuri de locuințe și ceramică ale grecilor și autohtonilor). O metodă nouă în analiza datelor arheologice o va constitui și metoda logistică.

c) Metoda analizei comparative, s-a aplicat concomitent asupra surselor scrise și arheologice.

Principii metodologice folosite în lucrare au fost cele ale historicizmului, a investigației dialectice, precum și cele interdisciplinare.

Teza de masterat a fost efectuată în baza studierii materialelor arheologice, operilor autorilor antici greci și romani, cât și a literaturii speciale din secolul al XX-lea și al XXI-lea.

Herodot a fost unul din primii istorici greci care a avut prilejul să se informeze direct și ne-a transmis știri foarte prețioase despre ținuturile locuite de traci și sciți, despre felul lor de luptă, precum și despre traiul și credințele lor. Din opera „părintelui istoriei” desprindem informații și despre clima litoralului nord pontic din perioada sec. V a. Chr.

Operele istoricilor greci și romani (Pseudo-Scymnos, Strabon, Eusebiu, Ovidiu, Pomponius Mela, Ptolomeu, Teostrast, Ammianus Marcellinus) cuprind informații importante referitoare la cronologia fondării orașelor-polise, ordinea amplăsării lor, descrierea locurilor și a comunităților etnice, ce habitau spațiul nord-vestic al litoralului Mării Negre.

Studierea colonizării litoralului nord-vestic al Mării Negre a fost începută în secolul XIX, odată cu dezvoltarea arheologiei din România și Rusia.

Printre primii care au întreprins săpături arheologice în zona orașelor-polise de pe litoralul nord-vestic al Mării Negre, au fost Rostoftzev, Vasile Pârvan, Gino Lambrino, Farmakovskii B.V.

Încercări de a reconstitui mediul landșafto-climateric a spațiului nord-vest pontic au fost întreprinse de mai mulți cercetători: Blavatskij, V.D., Bučinskij I.E, Bružako, I.V., Karpov V.A., Alexandrescu P., Condurache E., lucrările cărora mi-au fost de real folos la studierea primului capitol al tezei de masterat.

În istoriografia rusă și ucraineană unii specialiști resping ideea prezenței barbarilor în interiorul cetății în perioada sec.VII-V a.Chr: Farmakovskii, B.V., Martynov, A.I., Lapin V.V., teorie preluată și de V. Iliescu, în care se menționează că stepa nord pontică cunoaște o depopulare temporară tocmai în intervalul în care se așează grecii, de aceia grupuri relativ numeroase de greci ocupă devreme mari întinderi de pământ, iar la început nu există dovezi, respectiv urme despre convețuirea elementului grecesc nou venit cu localnicii, sau de asimilare a ultimilor. Autohtonii apar mai târziu și nu în cultura materială ci în tradiția literară și pe monumente lapidare.¹

Studii speciale despre situația etno-demografică în care să se demonstreze prezența populației barbare în orașele-polise grecești și teritoriul lor rural din spațiul nord-vest al Mării Negre au fost elaborate de către Condurache E., Preda C., Vulpe R., Vinogradov Y.G., Blavatskaja T.V., Marčenko K.K., Samojlova T.L., Bylkova V., Krîkin S.,

Există însă o divirgență între istoricii români și istoricii ucraineni, ruși cu privire la originea etnică a barbarilor din orașele-polise. Autorii români susțin ideea că barbarii din orașele colonii grecești de pe litoralul nord-vestic al Mării Negre erau de origine tracă.

Argumentele lor principale sînt descoperirile de ceramică modelată cu mîna, care după forme și decor au largi similitudini în sortimentul ceramicii tracice.

Istoriografia din fosta URSS nega în mare parte această opinie și se susținea ideea că majoritatea comunităților barbare, care populau litoralul nord-vest pontic erau de origine scită.

După destrămarea Uniunii Sovietice istoriografia rusă și ucraineană în problema originii etnice a barbarilor din orașele-polise din zona nord-vest a Mării s-a postat tot mai mult pe pozițiile școlii curentului tracic. Cercetătorii Igor Brujako, Marčenko K.K., Samojlova T., au publicat studii și monografii în care argumentează prezența populației de origine tracă pe litoralul nord-vestic al Mării Negre și în

---

¹ V. Iliescu, în Pontica 3 , 1970, p. 90-91

orașele-polise grecești, bazându-se cu preponderență pe sursele arheologice dar și narrative

În elaborarea lucrării de folos a fost și informația selectată prin internet în limbile rusă și română mai ales în cercetarea situației etno-demografice din nordul Mării Negre.

În majoritatea lucrărilor studiate deși tangențial se abordează subiectul însă nu s-a acordat o atenție cuvenită corelației dintre barbari și greci. Această situație ambiguă m-a îndemnat să cercetez această temă.

Capitolul I

Cadrul landșafto-demografic a litoralului nord-vest pontic în perioada colonizării și formării orașelor polise.

Situația etno-demografică a litoralului Nord-Vestic al Mării Negre prezintă un interes deosebit în studierea procesului colonizării grecești și a formării orașelor-polise, cât și la elucidarea relațiilor dintre coloniști și lumea barbară autohtonă.

Scopul studiului este de a analiza în baza surselor narrative și a materialelor arheologice mediul landșafto-demografic și condițiile climaterice a Pontului Euxin din perioada respectivă și de a evidenția prezența populației barbare în zona nord-vest pontică cât și în așezările grecești, originea și rolul lor la formarea factoriilor grecești.

Încercări de a reconstitui mediul landșafto-climateric a spațiului nord-vest pontic au fost întreprinse de mai mulți cercetători: Blavatskij, V.D.¹, Bučinskij, I.E², Bružako, I.V., Karpov, V.A.³, Alexandrescu, P.⁴, Condurache, E.⁵

În ceea ce privește situația demografică, istoriografia română: susține prezența populației barbare de origine tracă în orașele colonii grecești și teritoriul lor rural (Condurache, E., Preda C., Vulpe, R.⁶ etc.).

În istoriografia rusă și ucraineană opiniile sînt diferite, unii resping ideea prezenței barbarilor în interiorul cetății în perioada sec.VII-V a.Chr. (Farmakovskii, B.V., Martynov, A.I.⁷, ș.a.), alții confirmă prezența barbarilor în regiunile de stepă și silvo-stepă, cât și în orașele Nord Pontice, considerînd că majoritatea barbarilor erau de origine tracă și scită (Vinogradov, Y.G. Blavatskaja⁸, T.V., Marčenko⁹, K.K., Samojlova, T.L.¹⁰, Bylkova, V.¹¹ etc.).

Informații, cei drept lapidare despre mediul geografic și demografic al litoralului Mării Negre din antichitate, le întîlnim și în scrierile autorilor antici (Herodot, Strabon, Teostrast, Plinius etc.).